

Scheidend voorman
schuldhulpverlening
Ger Jaarsma:

‘DE CONSUMPTIEMAATSCHAPPIJ LIGT NU ÉCHT ACHTER ONS’

De tijd dat consumenten gold als hoogste goed, ligt nu echt achter ons. Dat zegt Ger Jaarsma, die vorige maand afscheid nam als voorzitter van de NVVK. Het betekent ook dat er steeds minder behoefte zal zijn aan schuldhulpverlening.

TEKST: PETER BOORSMA FOTO: JEROEN HORSTHUIS

Dat hij bij zijn afscheid vorige maand erelid zou worden, had hij wel verwacht. Maar dat hij werd uitgeroepen tot erevoorzitter, dat heeft hem toch wel verrast. Vijf jaar is Jaarsma het gezicht geweest van de NVVK, de Nederlandse vereniging van schuldhulpverlening en sociaal bankieren. Jaren waarin hij de NVVK goed op de kaart heeft gezet door actief in de media aanwezig te zijn. En door een begin te maken met de schuldhulpverlening nieuwe stijl, waarin preventie een veel grotere plaats krijgt.

In zijn laatste maanden als voorzitter werden de kredietbanken en de gemeentelijke afdelingen schuldhulpverlening van de NVVK geconfronteerd met een nieuw fenomeen. De instellingen werkten traditioneel vooral voor een groep mensen die zich grosso modo kenmerkt door een laag inkomen, lage opleiding, heel graag mee willen doen aan de consumptiemaatschappij en makkelijk op de pof kunnen kopen. Maar sinds het laatste kwartaal van 2009 kloppen steeds meer middeninkomens aan voor hulp omdat ze de hypotheek niet kunnen betalen. Jaarsma: “Mensen die twintig jaar geleden een huis hebben gekocht, zien we niet. Banken waren destijds veel behoudender bij het verstrekken van krediet en bovendien wegen de maandlasten bij de meesten veel minder zwaar. Die mensen vallen niet zo gauw om. Dat is anders voor jonge koppels die drie jaar geleden een zeer hoge hypotheek hebben afgesloten. Die lopen veel risico.”

De oorzaak ligt volgens Jaarsma bij de hypotheekrenteaftrek – die een prijsopdrijvend effect heeft op de huizenprijzen – en de creativiteit van banken om hoge hypotheek te kunnen verstrekken. Zo gingen ze er bij jonge mensen zonder meer van uit dat hun inkomen twintig procent zou stijgen. Vaak konden ze tot acht keer hun jaarsalaris aan hypotheek krijgen. Was het bedrag dan nog

niet toereikend om dat ene huis te kopen, dan maakten ze er een top-hypotheek van. “Maar dat moet allemaal wel worden afgelost! Een van beiden hoeft zijn baan maar kwijt te raken en deze mensen komen zwaar in de problemen. Er zijn huishoudens die 70 procent van hun inkomen aan hypotheek betalen. Dat is niet vol te houden.”

Wie is Ger Jaarsma?

- 1968 geboren te Leeuwarden
- 1990 MTS weg- en waterbouwkunde
- 2000 HTS technische bedrijfskunde
- 2004 doctoraal bedrijfskunde
- 1992 managementfuncties in de uitzendbranche
- 1996 eigen trainingbureau/interimmanagement
- 2002 (interim) directeur GKB Friesland
- 2005 voorzitter NVVK
- 2007 voorzitter VVD Friesland
- 2009 directievoorzitter Kredietbank Nederland

Wat kan een kredietbank voor deze groep mensen doen?
“Eigenlijk hebben we nog maar weinig ervaring met mensen met een eigen woning. Tot voor kort was het advies duidelijk: verkoop je huis en los daarmee je schulden af. Maar in de huidige woningmarkt is dat geen oplossing. We kijken daarom samen met de financiers wat er mogelijk is om de maandlasten naar beneden te krijgen. Verder is de Haagse kredietbank gestart met het overnemen van hypotheek door de bank de executiewaarde te betalen.”

TREND

Omdat banken inmiddels veel voorzichtiger zijn, zal het aantal mensen met problemen met hypotheekschulden waarschijnlijk weer afnemen. Dat past volgens Jaarsma in een veel bredere trend: die waarin het zoveel mogelijk consumenten niet langer gezien wordt als het hoogste goed. “Ik zie dat de consumptiemaatschappij echt over is. Banken verschaffen minder snel krediet, maar ook de enorme consumptiedrang is er af. Onlangs meldde het CBS dat de bereidheid van consumenten om geld uit te geven, verder is gedaald. Marktplaats.nl floreert omdat mensen niet zomaar alles weg willen gooien en omdat het voor anderen niet altijd het nieuwste van het nieuwste hoeft te zijn. Gevolg: minder mensen komen in de schulden.”

Dat heeft ook consequenties voor de schuldhulpverlening. Voor de nieuwe groep klanten is schuldhulpverlening (in de zin dat ze moeten leren met geld om te gaan) niet echt nodig. Er is wel een probleem met geld, maar dat is op een financieel-technische manier op te lossen. De nieuwe klanten hebben vaak een hogere opleiding, kunnen zich financieel beter redden op eigen kracht, en zoeken ook eerder hulp om het budget op orde te krijgen. “Voor ons zijn ze veel minder arbeidsintensief, omdat we ze niet hoeven uit te leggen wat ze fout hebben gedaan. Bij ‘oude klanten’ hebben we meer werk aan het aanleren van ander gedrag dan aan het oplossen van de schulden. Ik denk dat er in 2020 nog nauwelijks behoefte is aan schuldhulpverlening. We kunnen dan ook met minder mensen toe.”

Dat zullen schuldhulpverleners niet graag horen..

“Natuurlijk wel. Deze branche is er niet op uit te groeien. Het is eigenlijk triest dat de afgelopen decennia het aantal mensen dat in deze branche werkt, is verdubbeld.”

MARKTAANDEEL

Jaarsma voorziet een verschuiving in de activiteiten van kredietbanken naar preventie, budgetadvies en het beheer van budgetten van de groep die echt niet kan omgaan met geld. Hij verwacht ook dat er meer kredieten gaan

‘Nieuwe klanten zijn zelfredzamer en zoeken eerder hulp’

worden verstrekt. “Vlak na de oorlog verstrekten kredietbanken tachtig procent van alle particuliere leningen, nu is dat minder dan één procent. Dat gaat veranderen, omdat banken niet meer geïnteresseerd zijn in kredietverstrekking aan mensen met een smalle beurs. Maar die mensen houden toch behoefte aan krediet. Als de wasmachine kapot gaat, hebben ze niet direct geld om en nieuwe te kopen. Inmiddels weet iedereen dat je geen krediet moet nemen van de winkelketen, want dan betaal je een forse rente. De kredietbank is dan het redelijke alternatief.” Lenen bij kredietbank was lang niet populair omdat kredietbanken eigenlijk heel belerend zijn, aldus Jaarsma. “Wij zijn geen kredietverkopers die kijken wat iemand maximaal kan lenen. Wij denken mee over hoe het tijdelijk financieel probleem op te lossen. Mensen krijgen geen doorlopend krediet, maar een persoonlijke lening voor een concreet doel.”

“In consumptiemaatschappij is iedereen op zoek naar geld. Hoe meer, hoe beter. Maar we gaan nu naar een andere maatschappij, waarin meer aandacht is voor het milieu en voor de medemens. Mensen gaan anders aankijken tegen geld uitgeven. Ze gaan weer meer sparen en denken langer na voordat ze iets aanschaffen. Dan zijn wij als kredietbank een heel goed alternatief.”

Maar kunnen afdelingen schuldhulpverlening van gemeenten ook krediet verstrekken?

“Nee, ze hebben die expertise niet meer. Misschien beginnen gemeenten die ooit hun kredietverlening hebben omgevormd tot schuldhulpverlening, weer met een kredietbank. Of ze werken samen met een kredietbank, zoals Vlaardingen doet.” Jaarsma sluit niet uit dat als het belang van schuldhulpverlening inderdaad terugvalt, andere kredietbanken het voorbeeld van zijn eigen bank zullen volgen en gaan fuseren. “Mogelijk zijn er in 2020 dan nog maar tien grote kredietbanken over.”

Wat gaat u de komende tijd doen?

“De nieuwe bank is voor mij de uitdaging. Ik ben een van de twee directeuren van Kredietbank Nederland, die is voortgekomen uit een fusie van de Stadsbank Midden Nederland en mijn eigen Friese GKB. We zijn de grootste kredietbank van Nederland, actief in 87 gemeenten in een brede strook van Friesland tot Noord-Brabant.

De afgelopen tijd hebben anderen de boel draaiende gehouden. Ik wil daar nu meer aan bijdragen.” De bank was voor Jaarsma één reden om te stoppen als NVVK-voorzitter. Een andere reden waren de lange werkweken van soms wel negentig uur van het afgelopen halfjaar. “Ik was gewend mijn mails tussen elf ’s avonds en één uur ’s nachts te beantwoorden. Op de lange duur is dat niet gezond. Ik heb ook nog een gezin met drie jonge kinderen. Gelukkig merk ik nu dat mijn agenda leger wordt.” Jaarsma wil zich minstens een jaar afzijdig houden van de NVVK. “Mijn opvolgster Joke de Kock – overigens afkomstig van een gemeentelijke afdeling schuldhulpverlening – moet de ruimte krijgen om haar eigen geluid te ontwikkelen. Ik heb mijn mededirecteur gevraagd het komend jaar de contacten met de vereniging voor zijn rekening te nemen, want niets is zo vervelend als een oud-voorzitter die zijn opvolger in de wielen rijdt.”

Nieuwe Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, die gemeenten verplicht schuldhulpverlening te organiseren, ligt bij de Tweede Kamer. Ger Jaarsma verwacht dat de wet per 1 januari wordt ingevoerd, een half jaar later dan gepland. Hij heeft er ook niet meer zo'n haast mee. “Het vreemde is dat inmiddels geen enkele gemeente nog schuldhulpverlening aanbiedt.” Dat komt volgens Jaarsma omdat voormalig staatssecretaris Aboutaleb gemeenten belde en om uitleg vroeg. En door de 130 miljoen euro die zijn opvolger Klijnsma, geoomerkt, ter beschikking stelde. “Die wettelijke verankering moet er wel komen. Dat betekent namelijk dat er ook geld is. Maar ik heb liever uitstel dan broddelwerk.” De NVVK is samen met Divosa, VNG en de MO-groep pleitbezorger van een ‘breed moratorium’, waarbij een tegenspartelende schuldeiser gedwongen kan worden mee te werken aan een betalingsregeling. “Dat middel willen we maar beperkt inzetten. Alleen als één partij het duidelijk verstiert voor de klant en de rest.”